

making independent decisions during specific work in real conditions; in the need to systematically update their knowledge, conduct scientific research and creatively apply the knowledge gained in active work) and the content of tasks (deepening and improving theoretical knowledge, finding out the relationship of theory with practical activities, studying the content and areas of professional activity, the formation of professional skills, analysis of main types of institutions conducting physical education and coaching work; research of the current state of physical culture and coaching activity in educational establishments of different types; acquaintance with the main categories of children with socio-pedagogical problems; formation and development of pedagogical communication skills with children of different age groups; assimilation of modern pedagogical technologies of collective, group, individual work with different categories of children; development of a specialist's professionally significant personal qualities; creation of conditions for a student's development of abilities and self-realization, for the formation of their own style of activities; formation in students research and creative approaches to the solution of professional problems and professional duties; assimilation of moral and ethical norms of professional activity.

Keywords: *specialist, physical culture, methods, research approach, pedagogical practice, health.*

УДК37.013.77:502.51-053

**ПОНЯТТЯ «ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО ВОДНИХ РЕСУРСІВ »
У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ**

А.В. ТРУТЕНЬ, аспірантка кафедри педагогіки

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: alinapv20@ukr.net

Анотація. У статті розглядається сутність поняття «ціннісне ставлення особистості до водних ресурсів». Вказується, що на сьогоднішній день існує велика кількість трактувань поняття «цінність». На основі наукової літератури можна виділити два підходи до визначення цінностей: цінності, значущість яких виділяється наявними потребами людей; цінності, які самотійно надають сенсу людському існуванню. Акцентується увага на важливості виховання ціннісного ставлення особистості до водних ресурсів.

Ключові слова: цінність, ціннісне ставлення, водні ресурси, особистість, особистісні якості, екологічна культура.

Актуальність (Introduction). На сьогоднішній день проблема забезпеченості людства водою є глобальною. Вода – це один із найголовніших природних ресурсів людства, без якого неможливо уявити життя. В наукових дослідженнях все більше уваги приділяється проблемам, які пов'язані з водними ресурсами. На планеті з кожним роком людство частіше стикається з дефіцитом якісної питної водою. Всі ці питання вже давно хвилюють наукове співтовариство, тому що з втратою чи різким зниженням якості такого важливого ресурсу як прісна вода або погіршитися, або зникне взагалі життя на планеті Земля. З огляду на це педагогічна наука має приділяти належну увагу питанням виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів, особливо у майбутніх фахівців біономічних професій типу «людина-природа». І саме тому, на сучасному етапі розвитку цивілізації, необхідно розкрити сутність поняття «ціннісне ставлення особистості до водних ресурсів» у психолого-педагогічній та науковій літературі, розглянути цей феномен на міждисциплінарному рівні, використовуючи надбання та інструментарій різних наук.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Цінності та ціннісне ставлення лежать в основі функціонування суспільства, формування його ідеалів та векторів розвитку. Філософські аспекти цінностей та ціннісного ставлення розглянуто у дослідженнях А. Алексеєва, І. Брехмана, А. Здравомислова, Д. Леонтьєва, В. Тугарінова, Б. Брожика, М. Кагана, Л. Столовича, Н. Чавчавадзе, Г. Вижельцова. Психологічні підходи висвітлені у працях О. Лазурського, В. Мясищева, С. Рубінштейна,

© А. В. Трутень, 2017

Л.Божковича, Л. Іванька та інші.

Педагогічну розробку проблеми здійснювали І. Бех, Т. Андрющенко, О. Єжова, О. Кононко, В. Короленко, Т. Кравченко, С. Лупінович, О. Смакула, О. Соколенко, Т. Белінська, І. Вершиніна та інші. На думку більшості дослідників система цінностей проявляється у ставленні особистості до себе, суспільства, явищ, подій, фактів і лежить в основі активної діяльності людини.

На сьогоднішній день освітній процес базується на впровадженні та розкритті загальнолюдських цінностей, які формують основу зрілої особистості.

У науковій літературі існує велика кількість тлумачень понять та класифікацій цінностей. Тому, ця проблема знайшла відображення у філософській, соціологічній, психологічній та педагогічній науках.

У психолого-педагогічній літературі поняття «цінності» розглядаються у різних трактуваннях:

- сукупність всіх значущих та важливих для людини елементів (В. Тюрин, Е. Научитель);

- ототожнюється з такими поняттями, як судження, стандарт, критерій, оцінювання, вибір, уявлення, думка (К. Клакхон, П. Вільямс);

- це абстрактні ідеї, позитивні чи негативні, не пов'язані з певним об'єктом або ситуацією, що відбивають людські переконання щодо типів поведінки та переважаючих цілей (М. Рокіч);

- визначається як утворення, що допомагають здійснити вибір поведінки та забезпечують інтеграцію особистості в суспільство;

- специфічне утворення свідомості; індивідуальна реальність, яка має особливу значущість для людини, котра її переживає (І. Бех, Л. Виготський, В. Малахов, С. Рубінштейн);

- спосіб зв'язку свідомості і буття, людини і світу (Л. Ломако).

На основі вищесказаного можна виділити два підходи до визначення цінностей:

- 1) цінності, значущість яких виділяється наявними потребами людей;

- 2) цінності, які самостійно надають сенсу людському існуванню.

В залежності від світоглядного вибору виділяють такі типи цінностей:

- 1) цінності, що мають універсальний характер для всього людства, це загальновизнані, загальнолюдські цінності етико-гуманістичного спрямування (Є.Дюринг, Г.Йонас, Г.Мюнстерберг, Е.Фромм, А.Швейцер; А.Єрмоленко, В.А.Малахов);

- 2) цінності локальної спільноти, які акцентують увагу на національному, культурному, земному самоутвердженні і знаходять втілення в ідеях комунітаризму (М.Волзер, Е.Макінтайр, М.Сендел та ін.) до якої належить індивід [8, с.72].

Варто зазначити, що існує велика кількість трактувань понять «цінність» та «ціннісне ставлення», однак проблема виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів розглядається в контексті ціннісного ставлення до природного середовища.

Мета (Purpose). Розкрити сутність поняття «ціннісне ставлення до водних ресурсів».

Методи (Methods). У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація.

Результати (Results). В умовах демократизації, духовно-інтелектуального відродження українського народу, гуманізації та гуманітаризації реформованої освіти, росту національної самосвідомості суспільства активізується проблема духовного збагачення, переосмислення цінностей та ціннісних орієнтацій особистості.

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті зазначено, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного створювати й розвивати цінності громадянського суспільства.

До походження поняття «цінність» зверталось багато сучасних філософів (В.Брожек, В.Василенко, В.Водзинська, О.Дробницький, А.Москаленко, І.Попова, В.Сержантов, Л.Столович, В.Тугарінов та ін.). У вітчизняній науці проблема цінностей знайшла своє відображення у філософській (О.Дробницький, С.Попова, Л.Столович, В.Тугарінов та ін.), соціологічній (А.Здравомислов, В.Оссовський, А.Ручка, В.Ядов та ін.) та психолого-педагогічній

літературі (Б.Ананьєв, Л.Божович, Л.Виготський, Д.Кікнадзе, Н.Кон, О.Леонт'єв, С.Рубінштейн, Д.Узнадзе та ін.).

Педагогічні аспекти проблеми формування, розвитку ціннісних орієнтацій розглянуто та проаналізовано за такими напрямками:

- аксіологічним (О.Булінін, В.Гриньова, М.Нікандров, В.Повзун, А.Серий, В.Сластьонін, Т.Смирнова та ін.),

- діяльнісним (В.Анненков, Т.Брайченко, С.Вершловський, В.Воронцова, Н.Нікітіна, С.Новікова, З.Павлютенкова, Л.Разживіна, В.Тамарін, С.Хмара, М.Чорнобаєва, Є.Шиянов та ін.),

- особистісним (В.Дзюба, О.Медведенко та ін.), системним (Є.Андрієнко, І.Лушніков, М.Ситнікова, О.Ярмоленко та ін.).

У працях Є.Барбіної, І.Бежа, А.Богуш, М.Боришевського, В.Бутенка, Т.Бутківської, І.Зязюна, Л.Крицької, Л.Ломако, Л.Савченко, Р.Скульського, В.Струмманського, І.Тараненко, Л.Хомич висвітлено роль та вплив цінностей та ціннісних орієнтацій на становлення особистості.

У вітчизняній філософській науці найбільш відомими є праці О. Дробницького, І. Попової, В. Тугарінова.

За В.Тугаріновим, цінність несуть ті явища (сторони, властивості явищ) природи та суспільства, які корисні, потрібні людям історично визначеного суспільства чи класу в якості дійсності, цілі, ідеалу [13]. Критерієм цінності В.Тугарінов називає корисність. Цей феномен у трьох варіантах: цінність як значущість, корисність предметів та явищ; цінність як ціль, ідеал; цінність і як значущість, і як ідеал.

За О.Дробницьким, явище цінності виникає за умов протиріч між уже досягнутими потребами; виниклою необхідністю, з одного боку, та існуючою дійсністю, яка на даний момент ще не дозволяє зразу і повністю вирішити ці проблеми, з іншого боку [2, с.7].

А.Здравомислов підкреслює, що тільки духовні прагнення, ідеали, принципи, норми моралі і є сферою цінностей. Цінності в його концепції виступають як особливі продукти духовної діяльності людини, у ході яких певним чином перетворюються та демонструються соціальні властивості речей [2, с.65].

С.Рубінштейн відносив людей, явища матеріальної та духовної дійсності до розряду цінностей. Він писав: «Цінності походять від співвідношення світу і людини, виражають те, що в світі, включаючи і те, що створює людина у процесі історії, все те, що є значуще для людини» [4, с.36].

Ієрархія цінностей за В. Борожиком:

- 1) дійсні та концептуальні;
- 2) первинні, вторинні, третинні, де первинні цінності задовольняють біологічні потреби, до вторинних відносяться матеріальні цінності, третинні цінності – це засоби комунікації;
- 3) теперішні, минулі та майбутні;
- 4) фінальні та інструментальні;
- 5) утилітарні, правові, релігійні, естетичні тощо [3].

Аналіз проблеми цінностей за К.Роджерсом:

- 1) ціннісний процес як частина життя людини має органічну основу, базується на довірі людини до мудрості цілісного Я, а не якоїсь його частки; 2) ефективність цього процесу прямо пропорційна відкритості людини своєму внутрішньому досвіду;
- 3) чим більша відкритість людей їх внутрішньому досвіду, тим більшою є спільність їх цінностей;
- 4) загальні для всіх людей цінності гуманістичні та конструктивні. К.Роджерс вважає, що універсальні цінності дійсно існують, однак вони знаходяться у самій людині, тому їх не можна дати, а можна лише створити умови для їх розвитку [2].

В. Франкл розглядає цінності, як смислові універсальності, що викристалізуються в результаті узагальнення смислових ситуацій, з якими суспільству і людині довелося зіткнутись в історії. За допомогою цих цінностей людина може зробити своє життя осмисленим: за допомогою того, що ми робимо (смысл творчої діяльності); за допомогою того, що ми беремо від світу (переживання цінностей); за допомогою позиції, яку ми займаємо стосовно долі яку не маємо змоги змінити. Відповідно до цього В. Франкл виділяє три групи цінностей: цінності твор-

чості; цінності переживання; цінності ставлення.

Найважливіші, з точки зору В. Франкла, цінності ставлення. До цих цінностей людина вдається тоді, коли вона потрапляє під владу безвихідних ситуацій. Цінності ставлення важливими й тому, що дійсно значимим є ставлення людини до випробувань, які випадають на її долю.

Важливими є цінності творчості, головним шляхом реалізації яких є праця. При цьому смисл і цінність набуває праця людини, як її вклад в життя суспільства, а не просто праця як заняття. Смисл праці людини полягає насамперед не у тому, що людина робить виконуючи свої обов'язки, а у тому, що вона привносить як особистість у свою справу. Становище, яке займає людина, її професія, абсолютного нічого не означають.

Смисл життя, за В. Франклом, може надати одна мить, одне яскраве переживання. Із усіх переживань В. Франкл особливу увагу приділяє коханню. Любов – це взаємовідносини на духовному рівні, на рівні смислового виміру, коли переживається неповторність і унікальність іншої людини, пізнається її глибинна сутність [12, с.177].

Таким чином, цінність як аксіологічна категорія має багаторівневу структуру. Загальним, об'єднуючим є той факт, що цінності відображають світ людини, її культуру. Цінності можуть існувати як суб'єктивні, що відображаються у свідомості людини. Діалектика даної аксіологічної категорії показує, що в історії розвитку суспільства вищою цінністю стає людина як особистість, як самоціль суспільного розвитку.

Розглядаючи поняття «ціннісне ставлення» потрібно встановити сутність самого поняття ставлення.

О. Лазурський у психології вперше визначив, що ставлення – основа всіх характеристик особистості і використовував його для класифікації інвалідів [7].

За В. М'ясищев, ставлення – загальний принцип вивчення організму і це поняття набуває методологічного значення. Запропонував ідею, що ставлення, які характеризують певні умови життя людини, перетворюються у її власні ставлення, і є обов'язковою умовою формування структури характеру людини [9].

С. Рубінштейн вивчає ставлення як компонент структури особистості і підкреслює велике значення ставлення у її формуванні. «Особистістю є лише та людина, яка певним чином ставиться до оточуючого» [10, с.676].

«Ставлення» як категорія містить педагогічні аспекти і відіграє важливе значення у вихованні особистості, адже саме поняття «ставлення» відображає соціальний досвід, накопичений людством від старших поколінь молодшим. Виховання є цілеспрямованим, організованим і планомірним вплив вихователів, певного організованого соціального середовища на вихованця з метою формування його особистості, що супроводжується передачею соціального досвіду [14, с.14].

Поняття «ціннісне ставлення» у сучасній педагогічній літературі має різні трактування. О. Смакула зазначає, що ціннісне ставлення – це таке усвідомлення суб'єктом цінності певного об'єкта, за яким його відносини з цим об'єктом стають неперервними, само детермінованими, стійкими і успішними [11, с.21]. Для усвідомлення особистістю цінності об'єкта, необхідно опанування та засвоєння нею певного обсягу знань та інформації, що лежить в основі навчання

Т. Андрющенко поняття «ціннісне ставлення» поєднує з навчально-виховним процесом і зазначає, що «ціннісне ставлення» є складним новоутворенням особистості і проявляється у органічній взаємодії інтелектуальних, емоційних, мотиваційних та вольових процесів [1, с.24].

В. Кабаєва вважає, що ціннісне ставлення є результатом формування, адже на її думку це «елемент переконань, який у свою чергу входить в систему потребово-мотиваційної сфери особистості» [6, с.91].

Поняття «ціннісне ставлення» містить педагогічний зміст, тому що виникає у результаті навчально-виховного процесу і проявляється як сукупність знань та переконань людини.

Ціннісне ставлення – це ставлення людини до різних предметів і явищ оточуючої дійсності, як до вартостей, що емоційно-позитивно переживаються. Це коли людина бачить у певних об'єктах, предметах, сутностях певну значимість. Вони оцінюються в плані добра і зла, істини чи хибності, краси чи потворності, допустимого чи забороненого, справедливо-

го чи несправедливого тощо [6].

Водні ресурси являють собою частину природних запасів води, яка безпосередньо бере участь або може брати участь в суспільному виробництві в конкретних історичних умовах при певному розвитку продуктивних сил. Це визначення характеризує водні ресурси не тільки як природне явище, але і як соціально-економічну категорію, яка тісно пов'язана з рівнем розвитку людського суспільства [5].

Аналіз вищезазначених джерел дозволяє сформулювати таке визначення поняття «ціннісного ставлення до водних ресурсів» – це якість особистості, що виявляється у небайдужому ставленні до води.

Ціннісне ставлення до води проявляється у збереженні водних ресурсів, приймаючи заходи пов'язані з попередженням забруднення, очищення та відновлення, що допоможе довести до відома світової громадськості проблеми якості води, екосистем і добробуту людини в цілому.

22 березня – Всесвітній день води. Цей день є унікальною можливістю нагадати людству про надзвичайну важність водних ресурсів для оточуючого середовища і розвитку суспільства. Практичні зусилля можуть допомогти поглибити суспільне розуміння як проблем так і рішень в цій області. Для досягнення позитивних результатів необхідно перетворити слова на зобов'язання і дії у рамках загальної теми. Відзначення Дня води проходить під гаслом «Вода та робота», що фокусується на тому, як достатня кількість і якість води може змінити життя і умови праці, і навіть трансформувати суспільство і економіку.

Висновки і перспективи (Discussion). Отже, аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив нам визначити сутність поняття «ціннісне ставлення до водних ресурсів». Ціннісне ставлення до водних ресурсів – професійно важлива якість особистості, що включає засвоєння знань про водні ресурси та їх значення для оточуючого середовища і розвитку людства, інформування суспільства про важливість охорони і збереження водних ресурсів.

Перспективи подальших досліджень полягають у розкритті структури ціннісного ставлення до водних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Андрищенко Т. К. Формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в дітей старшого дошкільного віку: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Тетяна Костянтинівна Андрищенко. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – 268 с.
2. Анненков В.П. Психолого-педагогічні особливості формування ціннісних орієнтацій учнівської молоді в умовах промислово економічного коледжу : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05; 13.00.01 / Віктор Петрович . – К., 1996. – 136 с.
3. Брожик В. Эстетика на каждый день / В. Брожик. – М.: Знание, 1991. – 208 с.
4. Вієвська М.Г. Студент XXI століття / М.Г. Вієвська, Л.О. Савченко, // Збірник наукових праць. – №7. – Кривий Ріг, 2004. – С. 3-7.
5. Зінь Е. А. Регіональна економіка: підруч. / Е. А. Зінь. – К.: «Професіонал», 2007. – 528 с.
6. Кабаева В. М. Формирование осознанного отношения к собственному здоровью у подростков: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Валентина Михайловна Кабаева. – М., 2002. – 182 с.
7. Лазурский А. Ф. Избранные труды по общей психологии. К учению о психической активности. Программа исследования личности и другие работы / А. Ф. Лазурский/ Серия «Российские психологи: Петербургская научная школа». – СПб.:Алетейя, 2001. – 192 с.
8. Малахов В.А. Етика. – 4-е вид. / В.А. Малахов. – К.: Либідь, 2002. – 384с.
9. Мясичев В. Н. Психология отношений : избранные психологические труды / В. Н. Мясичев [под ред. А. А. Бодалева]. – М.: Институт практической психологии/Серия «Психологи Отечества».Воронеж: МОДЭК, 1995. – 356 с.9
10. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. –Питер, 2002. – 720 с.
11. Смакула О.І. Формування ціннісного ставлення майбутніх вихователів до фізичної культури: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. І. Смакула. – К., 2004. – 264 с.

12. Сопівник Р.В. Ціннісні орієнтири екзистенціалізму в контексті виховання особистості. // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірних наукових праць. – 2015 - . Вип. 2 (65). – С. 177-178.
13. Тугаринов В.П. О ценностях жизни и культуры/ В.П. Тугаринов. – Л.: ЛГУ, 1960. – 156 с.
14. Шинкарук В.Д. Виховання особистості в контексті професійної підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів: колективна монографія / [В. Д. Шинкарук, Р. В. Сопівник та ін.; за заг. ред. проф. С. М. Ніколаєнка]. – К. –Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2015. – 451 с.
15. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. Посібник/ В.В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

References

1. Andryushchenko T.K Formation of value attitude towards own health in children of the senior preschool age: Candidate ped. Sciences: 13.00.08 / TetyanaKonstantinovnaAndryushchenko. - Pereyaslav-Khmelnitsky, 2007. - 268 p.
2. Annenkov V.P Psychological-pedagogical peculiarities of formation of value orientations of pupils' youth in the conditions of industrial and economic college: Candidate ped. Sciences: 13.00.05; 13.00.01 / Viktor Petrovich. - K., 1996. - 136 p.
3. Brozhik V. Aesthetics for every day / V. Brozhik. - M.: Knowledge, 1991. - 208 p
4. Vievskaya M.G Student of the XXI century / M.G. Vievskaya, LO Savchenko, // Collection of scientific works. - №7. - KryvyRih, 2004. - P. 3-7.
5. Zin E.A RegionalEconomics: book / E.A Zin. - K .: "Professional", 2007. - 528 p.
6. Kabaeva V.M Formationof a conscioustitudetowardsthehealthofadolescents: CandidatepsychologistSciences: 19.00.07 / ValentinaMikhailovnaKabaeva. - M., 2002. - 182 p.
7. Lazursky AF Selected Works onGeneralPsychology. Tothedoctrineofpsychicactivity. Theprogramofpersonalityresearchandotherworks / AF Lazursky / Series «RussianPsychologists: St. PetersburgScientificSchool». - SPb .: Aleteeya, 2001. - 192 p.
8. Malakhov V.A Ethics. - 4th kind. / V.A Malakhov - K.: Lybid, 2002. – 384p.
9. Myasishchev V.N Psychology of Relations: Selected Psychological Works / V.N Myasishchev [ed. AA Bodeleva]. - M .: Institute of Practical Psychology / Series «Psychologists of the Fatherland». Voronezh: MODEC, 1995. - 356 p.
10. Rubinstein S.L. Fundamentals of General Psychology / S. L. Rubinstein. - Peter, 2002. - 720 p.
11. Smakula O.I Formation of the value relation of future educators to physical culture: Candidate ped. Sciences: 13.00.04 / O. I. Smakula. - K., 2004. - 264 p.
12. Sopivnyk, R.V. (2015) Tsinnisni oriientyry ekzystentsializmu v konteksti vykhovannia osobystosti [Valuable orientations of existentialism in the context of the education of the person] Duhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka: Zbirnykh naukovykh prats, 2 (65), 164-173.
13. Tugarinov, V.P. On the Values of Life and Culture / V.P Tugarinov - L.: LGU, 1960. - 156 p.
14. Shynkaruk, V.D. (2015) Vykhovannja osobystosti v konteksti profesijnoji pidghotovky studentiv aghrarnykh vyshhykh navchaljnykh zakladiv [Education of the individual in the context of the professional training of students of agrarian higher educational institutions]. K.–Nizhyn: Vydavecj PP Lysenko M. M. 451.
15. Yagupov, V.V. Pedagogy: Teaching Manual / V.V Yagupov - K.: Lybid, 2002. - 560 p.

ПОНЯТИЕ «ЦЕННОСТНОЕ ОТНОШЕНИЕ ЛИЧНОСТИ К ВОДНЫМ РЕСУРСОВ» В НАУЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

А.В. Трутень

Аннотация. В статье рассматривается сущность понятия «ценностное отношение личности к водным ресурсам». Указывается, что на сегодняшний день существует большое количество трактовок понятия «ценность». На основе научной литературы можно выделить два подхода к определению ценностей: ценности, значимость которых выделяется имеющимися потребностями людей; ценности, которые самостоятельно предоставляют смысла человеческому существованию. Акцентируется внимание на

важності виховання ціннісного ставлення особистості до водних ресурсів.

Ключевые слова: цінність, ціннісне ставлення, водні ресурси, особистість, особистісні якості, екологічна культура.

CONCEPT OF «VALUE-EFFICIENCY OF A PERSONALITY TO WATER RESOURCES» SCIENTIFIC LITERATURE

A.V Truten

Abstract. The article examines the essence of the concept of «value relation of personality to water resources». It is indicated that to date there is a large number of interpretations of the concept of «value». On the basis of scientific literature, two approaches to the definition of values can be distinguished: values, the significance of which is allocated by the existing needs of people; values that independently give meaning to human existence. The emphasis is on the importance of upbringing the value relation of the person to the water resources.

Key words: value, value attitude, water resources, personality, personality traits, ecological culture.

УДК 378.016

ПРИНЦИПИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ- ТЕХНОЛОГІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ВНЗ

Г.А.ЧЕРЕДНІЧЕНКО, кандидат педагогічних наук, доц. кафедри ділової іноземної мови та міжнародної комунікації Національного університету харчових технологій
e-mail: gala-office2006@ukr.net

Анотація. Автором статті встановлено, що процес формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності спирається на загально дидактичні педагогічні принципи (системності навчання, науковості, забезпечення міцності результатів навчання, свідомості і активності, наочності, доступності), а також специфічні педагогічні принципи, зокрема, автентичності, кроскультурності, комунікативності, інтегративності, частотності, принцип аксіологічної спрямованості, діалогічності.

Визначено, що процес формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності в майбутніх інженерів-технологів харчової промисловості відбуватиметься успішно за таких умов: психологічних (формування в майбутніх інженерів-технологів харчової промисловості позитивної мотивації до навчання та професійної діяльності; розвиток професійних мотивів фахового спілкування іноземною мовою в сфері технології харчування; прагнення до самоаналізу, самооцінювання, самовдосконалення; рефлексії, формування внутрішньої мотивації самостійного навчання); методичних (впровадження сучасних навчальних програмних засобів та використанням інноваційних форм, методів та технологій навчання; вибір педагогічно доцільних форм, методів, засобів навчання; вибір технологій навчання зі спрямуванням на засвоєння змісту предмета, формування компетенцій, стимулювання пізнавальної діяльності; інтеграція традиційних методів з активними); технологічних (систематичний контроль за результатами навчання, діагностика рівня знань студентів.); реалізаційних (залучення до діалогу культур (іншомовної та рідної); використання іншомовної культури як засобу пізнання й розвитку культури особистості, а також інтеграція дисциплін гуманітарного циклу з спеціальними дисциплінами); організаційних (створення плюрилінгвального комунікативного середовища, організація навчального процесу в єдності професійного й міжкультурного компонентів; співпраця та поглиблення зв'язків з виробництвом, міжнародними харчовими підприємствами та компаніями, розподіл студентів на групи відповідно рівня знань з іноземної мови за допомогою методів вхідного тестування; адаптивне поетапне управління навчальною діяльністю студентів).

Ключові слова: іншомовна професійно-комунікативна компетентність, педагогічні умови, іноземна мова, майбутні інженери- технологи харчової промисловості.

© Г. А. Чередніченко, 2017